

ב"ה

פורים

כל המועדים עתידיים להבטל!?

נאמר במגילה¹ - "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם".

...ולכאורה, הרי זה דבר פלא, עצם הענין של קביעת ימי הפורים כְּחַג כּבֵר מכריח שתקנה זו איננה רק לדור ההוא, אלא לכל הדורות ("לא יעברו גו' לא יסוף מזרעם") – שכן, יסוד עיקרי בכל ענין של תורה ומצוותיה, איזה שיהיה (בין מצוות דאורייתא ובין מצוות שמדברי סופרים), הוא – שהתורה הזאת לא תהיה מוחלפת חס ושלום²...ומהו איפוא החידוש בדברי המגילה שקביעות ימי הפורים היתה באופן ש"זכרם לא יסוף מזרעם"?

ולאיך גיסא – באם ישנו חידוש לגבי שאר עניני תורה ומצוות – הרי זה גופא דורש ביאור: במה עדיף ימי הפורים שרק בהם ישנו חידוש זה?

והרי אדרבה: לכאורה אין בימי הפורים תוקף כל כך כמו שאר כל המצוות, וכמסופר במגילה שהיו זקוקים להשתדלות מיוחדת שימי הפורים ישארו מועד קבוע: קודם כל הוצרכה אסתר **לבקש** "קבעוני לדורות", וגם אחר כך הוצרכו לשלוח "אגרת הפורים הזאת השנית"³ וכו' – ואף על פי כן, דוקא לגבי פורים מצינו הדגשה מיוחדת – "וזכרם לא יסוף מזרעם"!

התירוץ על שאלה האמורה מפורש בחז"ל⁴, שמפסוק זה למדו שאפילו אם כל המועדים יהיו בטלים "ימי הפורים לא יבטלו" (וכפי שהובא גם-כן ברמב"ם סוף הלכות מגילה).

אבל עדיין הדברים טעונים ביאור – ובהקדים התמיהה: כיצד אפשר לומר שכל המועדים עתידיים ליבטל – הרי התורה הזו לא תהיה מוחלפת חס ושלום (כידוע השקלא-וטרייא בזה בראשונים ואחרונים⁵)!?

¹ אסתר ט, כח.

² ראה לקו"ש ח"ג ע' 33. וש"נ.

³ אסתר שם כ"ח.

⁴ מדרש משלי פ"ט, ב. יל"ש משלי רמז תתקמד.

⁵ שו"ת הרשב"א ח"א סצ"ג, אגרת הטיול חלק הדרוש אות מ. ובטיול בפרדס שם ס' החיים ח"ג פ"ז.

...ומזה גופא מוכח כפי הפירוש⁶ במאמר חכמינו ז"ל זה – שאין הכוונה שהמועדים יבטלו לגמרי חס ושלום, שלא תהיה שמחת יום טוב, כי אם – ששמחת יום-טוב לא תתפוס מקום לעתיד לבוא, כי שמחת יום-טוב – “מועדים לשמחה” – הרי היא שמחה מוגבלת (שלכן היא קשורה עם קרבנות החג, הבאים במספר מסויים ומוגבל); ובמילא, לעתיד לבוא, כאשר תהיה שמחה גדולה ובלתי מוגבלת – שמחת עולם (לשון נצחיות, שמחה עולמית) – אין ביכולתה של שמחת יום-טוב (המוגבלת) להוסיף כלום.

ועל-דרך “שרגא בטיהרא מאי אהני”⁷, שהדיוק בזה הוא – “מאי אהני”, כי אור הנר ישנו במציאות, אלא שאינו פועל כלום (להאיר את סביבתו). ולכן נאמר בזה הלשון “מועדים בטלים” – מאחר שאין השמחה פועלת כלום (“מאי אהני”).

ומזה יוצא, שהחידוש בימי הפורים (שאינם בטלים לעתיד) הוא, ששמחת פורים גדולה עד כדי כך, שאינה מתבטלת גם בזמן ד”שמחת עולם על ראשם”⁸, ולא זו בלבד שגם אז תתפוס מקום, אלא שבכחה לפרוץ גדר (“שמחה פורצת גדר”⁹), גם “הגדרים” האפשריים במצב של “שמחת עולם על ראשם”!

ונשאלת השאלה: במה עדיפה שמחת פורים לגבי השמחה של שלשת הרגלים, שגם היא קשורה בענינים הכי עיקריים (שמחת פסח – זמן חירותנו, שמחת שבועות – זמן מתן תורתנו, שמחת סוכות (“זמן שמחתנו”) – חג האסיף), שדוקא שמחת פורים תשאר בכל תקפה גם לעתיד לבוא?

מאחר שחידוש זה שימי הפורים אין בטלים לעתיד לבוא לְמַדִּים מן הכתוב “וזכרם לא יסוף מזרעם”, מסתבר לומר, שגם ביאור הדבר מרומז בלשונו של כתוב זה.

והענין הוא: החידוש בכתוב זה הוא בתיבת זרעם – “וזכרם לא יסוף מזרעם”: המכונן של “זרעם” בפסוק זה הוא – בני ישראל כפי שהם עדיין בגיל קטנות, שכן, אם מוכנה של תיבת “זרעם” כאן הוא רק “יוצאי חלציהם” – אינו מובן, מה מוסיף סיום הכתוב “וזכרם לא יסוף מזרעם” לגבי הנאמר לפני זה “לא יעברו מתוך היהודים”? ועל כן צריך לומר שהפירוש בזה, שלא רק ש”לא יעברו מתוך היהודים”, אלא ש”זכרם לא יסוף (אפילו) מזרעם”, ילדים כפשוטו, שעדיין הם בגיל הקטנות.

וזהו חידוש עיקרי לגבי כל עניני תורה ומצוות: אף שכל אחד ואחת מישראל מחוייב בכל התורה ומצוותיה, והתורה הזאת לא תהיה מוחלפת חס ושלום עד סוף כל הדורות, מכל מקום, החיוב לקיים תורה ומצוות חל רק

⁶ תו"א מג"א צ, ד. קיט, ב. הנחות הר"פ קכה. ועוד.

⁷ חולין ס, ב. וראה שבת סג, א.

⁸ שם לה, י. נא, יא.

⁹ ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

על גדול בשנים כשנעשה בר חיובא. מה-שאין-כן ימי הפורים שייכים לכל אחד ואחד מעם ישראל, גם “זרעם”, אותם שעדיין בגיל הקטנות.

אבל זה גופא צריך ביאור – מדוע ימי הפורים (דוקא) שייכים גם ל”זרעם”?

הדבר יובן על-פי המסופר במדרש¹⁰, שבבוא הָמָן מאחשורוש (לאחרי חתימת הגזירה) פגע במרדכי כשהוא רץ אחרי “שלשה תינוקות שהיו באים מבית-הספר”. והלך אחריו “לדעת מה ישאל מרדכי מהם. כיון שהגיע מרדכי אצל התינוקות שאל לאחד מהם פסוק לי פסוקך אמר לו אל תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים כי תבוא¹¹, פתח השני ואמר עוצו עצה ותופר דברו ולא יקום כי עמנו א-ל¹², פתח השלישי ואמר ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול אני עשיתי ואני אשא ואני אסבול ואמלט¹³. כיון ששמע מרדכי כך שמח והיה שמח שמחה גדולה אמר לו הָמָן מה היא זאת השמחה ששמחת לדברי התינוקות האלו אמר על בשורות טובות שבשרוני שלא אפחד מן העצה הרעה שיעצת עלינו”.

ולכאורה צריך ביאור: כיצד יתכן, שהענין של מפלת הָמָן יוֹדָע ויתגלה למרדכי על-ידי תינוקות של בית רבן דוקא?! והרי מרדכי היה מגדולי הסנהדרין, המנהיג ומורה דרך של כל העם היהודי, והמלמד של תינוקות של בית רבן הללו!

אך הענין מובן על-פי דבר המדרש עצמו, שביטול גזירת הָמָן בא על ידי “קול גדיא”¹⁴ – לימוד התורה של תינוקות של בית רבן. וכמסופר במדרש (הנזכר לעיל) שמרדכי קיבץ תינוקות של בית רבן ולימדם תורה, ו”קול גדיא” זה הוא שגרם לביטול גזירתו של הָמָן.

והטעם לזה הוא, כי הנצחיות של עם ישראל תלויה בתינוקות של בית רבן, “זרעם” דוקא, וכמו שנאמר¹⁵ “מפי עוללים ויונקים (דוקא) יסדת עז גו’ להשביט אויב ומתנקם”.

שלכן, גזירתו של הָמָן “להשמיד גו”¹⁶ היתה קשורה עם תינוקות של בית רבן, כמסופר במדרש, שכאשר שמע הפסוקים שאמרו (“אל תירא”, “עוצו עצה”, “ועד זקנה”) – “מיד כעס . . . ואמר אין אני שולח ידי תחלה אלא באלו התינוקות”;

¹⁰ אסתר ז, יז קרוב לסופו

¹¹ משלי ג, כה.

¹² ישעי' ח, י.

¹³ שם מו, ד.

¹⁴ אסתר ט, ד.

¹⁵ תהלים ח, ג.

¹⁶ אסתר ג, יג.

וכאשר ראו מלמעלה שמצבם של תינוקות של בית רבן הוא כדבעי – שעל ידי זה מובטח ההמשך והנצחיות של עם ישראל – נתבטלה בדרך ממילא גזירת הַמֶּן.

...וזהו גם כן הקשר בין שני הענינים שבפסוק "וזכרם לא יסוף מזרעם" – (א) שימי הפורים לא יבטלו גם לעתיד לבוא (גם כשכל המועדים יבטלו), (ב) "לא יסוף מזרעם", קטני קטנים – דהא בהא תליא, כי הנצחיות דעם ישראל באופן ד"לא יבטל" תלויה בזה ש"זרעם" מתחנכים כדבעי, בדרך התורה ומצוותיה...ולכן ימי הפורים דוקא קיימים בקיום נצחי, ולא יבטלו גם לעתיד.

קטע משיחת פורים, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשמ"ה ח"ג ע' 1429

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי , אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"י ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה , צביה זלאטע רייזל , שמואל , מנחם מענדל , ישראל אריה לייב , יוסף יצחק ,
שניאור זלמן , חיה מושקא , אברהם דוד , אהרן , חנה